

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

در وصف

حضرت خدیجه کبری (س)

موسسه جهانی سبطین (ع)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در وصف حضرت خدیجه کبری (سلام الله علیها)

نویسنده:

مؤسسه جهانی سبطین علیهما السلام

ناشر چاپی:

مؤسسه جهانی سبطین علیهما السلام

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	در وصف حضرت خدیجه کبری (سلام الله علیها)
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۶	پیامبر(ص) فرمود
۷	البته این عنوان را مردم آن دوران به وی دادند
۸	در مورد سن خدیجه
۸	جعفر مرتضی عاملی
۸	بدین ترتیب سن خدیجه هنگام تولد حضرت فاطمه (س)
۹	خدیجه در جامعه‌ای پا به عرضه وجود نهاد
۱۰	به گفته صاحب مستدرک سفینه‌البحار
۱۰	روایت شده است
۱۲	خدیجه در احادیث معراج نبی
۱۴	منابع
۱۵	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

در وصف حضرت خدیجه کبری (سلام الله علیها)

مشخصات کتاب

نویسنده: واحد تحقیقات موسسه جهانی سبطین (ع)

ناشر: موسسه جهانی سبطین (ع)

مقدمه

خدیدجه دختر خویلد از نیکوترین و عقیقترین زنان عرب قبل از اسلام و در دوره اسلامی نخستین زنی که به پیامبر اکرم (ص)، شوهرش، ایمان آورد و آن چه از مال دنیا در اختیار داشت - در راه پیشرفت اسلام - کریمانه بذل کرد.

خدیدجه آن قدر ارزش الهی داشت که برای او مانند مریم مائده های آسمانی نازل می شد. رسول خدا (ص) می فرماید:

خداوند از میان زنان چهار زن را برتری داده است. آسیه. مریم. خدیجه. فاطمه از عایشه، زوجه پیامبر (ص)، نقل شده است که گفت: "احترام هیچ یک از زنان به پایه حرمت و عزت خدیجه نمی رسید. رسول الله (ص) پیوسته از او به نیکی یاد می کرد و به حدی او را محترم می شمرد که گویا زنی مانند خدیجه نبوده است."

عایشه سپس نقل می کند: روزی به پیغمبر (ص) گفتم: خدیجه پیر زنی بیش نبوده و خداوند بهتر از او را به تو عطا کرده است. پیغمبر (ص) سخت بر آشفت به طوری که رگک پیشانی اش بر آمد. سپس فرمود: به خدا سوگند بهتر از خدیجه کسی برای من نبود. روزی که همه مردم کافر و بت پرست بودند، او به من ایمان آورد. روزی که همه مرا به جادوگری و دروغگویی نسبت می دادند، او مرا تصدیق کرد، روزی که همه از من روی می گردانیدند، خدیجه تمام اموال خود را در اختیار من گذاشت و آنها را در راه من بی دریغ خرج

کرد خداوند از او دختری به من بخشید که مظهر پاکی و عفت و تقوا بود. عایشه می گوید: با خود گفتم دیگر از خدیجه به بدی نام نخواهم برد. عایشه می گوید: «من در مورد زنان پیامبر از هیچ کدام به اندازه خدیجه حساس نبودم زیرا پیامبر مرتب از او تعریف می کرد و من هرگز او را ندیده بودم..»

در شجره ی طوبی آمده است: خدیجه علیها سلام زیباترین زنها از نظر جمال، کاملترین از نظر عقل، تمام ترین از نظر رأی و تصمیم گیری، و زیاده ترین از نظر عفت، دین، حیا، مرووت و مال بود.

پیامبر (ص) فرمود

«اسلام با شمشیر علی (ع) و مال خدیجه (س) بر پا و استوار شد و استقامت یافت.» اگر خدیجه نبود کدام زن شایستگی آن را داشت که مادر حضرت فاطمه علیها سلام باشد و اگر فاطمه نبود چه کسی شایستگی فرزندگی خدیجه را داشت و اگر پیامبر (ص) نبود خدیجه و فاطمه چگونه می توانستند به مقام سروری زنان عالم نایل آیند.

درباره خدیجه همسر گرامی پیامبر اکرم ص، اطلاعات زیادی گزارش نشده است و کاش فقط با کمبود اطلاعات روبه رو بودیم زیرا همان گزارشاتی هم که واصل شده دارای تناقضات فراوان و شگفت آور است و متأسفانه آن قسمتی که بر سر زبانها جریان دارد، زندگی واقعی آن بانوی بزرگوار را به نمایش نمی گذارد و این مقاله در پی آن است تا علاوه بر آنچه که بر افواه جاری است سیمای دیگری از خدیجه کبری عرضه کند. در سرزمین حجاز، مردی پا به عرصه زندگی گذاشت نام احمد (یا محمد ص) را

برایش در نظر گرفتند و او همان کسی است که در چند دهه بعد، بشریت را با آئینی آسمانی آشنا کرد. و بارزترین نقطه عطف را در طومار دینداری رقم زد.

براستی چه ویژگی‌هایی در آن شخص موجب گزینش الهی وی شد؟ نگارنده مقاله در صدد پرداختن به این موضوع نیست ولی برای پرداختن به سیمای خدیجه طاهره ناگزیر از ذکر بعضی خصوصیات محمد (ص است آن حضرت مظهر و نماد پاکی و پاکیزگی بود. کسی بود که در جامعه منحصراً آن دیار، به عنوان یک فرد پسندیده و ستوده شهرت یافت و راستگو و راست کردار بود و در شهر نا آشنا با آب به پاکیزگی بسیار اهمیت می‌داد.

استحمام و مسواک زدن جزو برنامه مستمرش محسوب می‌شد. درد مردم و جامعه آزارش می‌داد و برای رفع آلام مردم اقدام عملی نیز می‌کرد و به همین دلیل در گروه معدود جوانمردان و آزادگان جای گرفت و همه از خود می‌پرسیدند چنان شخصی برای ازدواج چه برنامه‌ای خواهد داشت و معیارهای انسانی که صلاحیت ابلاغ وحی الهی را دارا خواهد شد، برای پیوند زناشویی چیست گزیده گزینش شده الهی کیست و باید چه صفاتی داشته باشد؟ آیا همانطور که خدا از میان آدمیان وی را به دلایل انسانی و صفاتی نیکو برگزید، او نیز از میان بانوان آن دیار، کسی را گزینش خواهد کرد که چنین باشد؟ مگر غیر از این احتمال دیگری متصور است

پس سیمای همسر محمد را باید از این منظر در کتب تاریخ جستجو کرد. آری خدیجه همان کسی است که در جامعه مکه به طاهره یعنی بانوی پاک مشهور شد. گرچه جامعه جاهلی آن زمان به تدریج با پاکی و پاکیزگی به مفهوم عام آشنا می‌شد، ولی قدر مسلم با پاکی بیگانه هم نبود و پاکان را می‌ستود و به همین دلیل خدیجه را، طاهره لقب داد و احمد را محمد. طاهره لقبی که نماد تمام نمای خوبی در آن زمان و آن دیار بود.

بنابر این حلقه اتصال محمد و خدیجه (طاهره را براحتی می‌توان از این رهگذر بدست آورد و از بسیاری از گزارشات نامعقول دوری جست گزارشاتی که در پی آنند تا خدیجه را دارای ثروت فراوان و بی حساب معرفی کنند و همان را، نقطه آغاز این آشنائی و ازدواج دانسته و نوشته‌اند.

خدیجه قبل ازدواج با حضرت محمد (ص دو بار دیگر ازدواج کرده و دارای چند فرزند نیز بوده و زمان ازدواج با محمد (ص ، ۴۰ سال و یا کمی بیشتر سن داشته است و نیز می‌گویند خدیجه بود که پیشنهاد ازدواج با محمد را مطرح کرد. اینکه معروف است خدیجه طاهره قبل از ازدواج با پیامبر (ص ۲ بار ازدواج کرده صرفاً یک گزارش تاریخی است که متضاد آن نیز گزارش شده و در چند کتاب تاریخی آمده «ان النبی (ص تزوج بها و کانت عذرا (پیامبر گرامی با خدیجه ازدواج کرد در حالیکه خدیجه دوشیزه و باکره بود) ولی مظلومیت مضاعف خدیجه در طول تاریخ به دست بعضی سیره نویسان کم دقت و راویان اولیه مغرض رقم خورده است

آنان دلیل ازدواج‌های قبلی وی را وجود فرزندانی از آن ازدواج‌ها می‌دانند در حالیکه کودکان مورد اشاره مورخان فرزندان خواهر خدیجه یا فرزندان شوهر خواهر خدیجه از زن دیگر بودند که علی الظاهر بعد از مرگ والدین آنها (یا هر دلیل دیگری و فقدان سرپرست آن بانوی نمونه فداکاری کرد، آنها را به نزد خود آورد و به همراه پیامبر گرامی (ص با تمام محبت از آنها نگهداری می‌کرد و به همین دلیل است که خدیجه علاوه بر صفت طاهره دارای لقبی دیگر یعنی «ام الایتام مادر یتیمان نیز هست و این لقب در رابطه با مادری کردن وی در حق آن کودکان است

البته این عنوان را مردم آن دوران به وی دادند

و بدیهی است که شخصیت طاهره خدیجه راضی به کاربرد کلمه ایتام و یتیمان نبوده باشد زیرا او فقط مادری کرده بدون هیچگونه

طعن و نیش حال آنکه در لقب مذکور، نوعی بی مهری مشاهده می‌شود.

بهر جهت این لقب را هر کس به خدیجه داده باشد نشان از روحیه بلند و انسانی خدیجه دارد. حس نودوستی فداکاری و آزادگی همان ویژگیهایی که شوی او نیز در مرتبه بالاتر، دارای آن بود. متأسفانه در گزارش بعضی روایان مغرض نه تنها با انتساب این فرزندان به خدیجه ویژگی فداکاری و انسانیت او نادیده گرفته شده بلکه همان فرزندان را یکی از دلایل ازدواج‌های قبلی وی قلمداد کرده‌اند.

هر چند که گزارشگران دیگری به این واقعیت مهم پی برده و آن را تصحیح کرده‌اند. از دلایل محکم در رد ازدواج‌های قبلی خدیجه گزارشی هست که در بسیاری از کتب تاریخ آمده و کسی نیست که آنرا نشنیده باشد. این مضمون که می‌گویند، خدیجه به دلیل شخصیت ممتازش دارای خواستگارهای فراوان بود و بزرگان و اشراف قریش خواهان ازدواج با وی بودند ولی او به تمام اشراف مدعی جواب رد داد و چون جواب مثبت به محمد داد، مورد اعتراض زنان قریش واقع شد که چرا به احدی از امیران جواب مثبت ندادی اما با یتیم ابوطالب (محمد) ازدواج کردی

گزارش مذکور علاوه بر اینکه به روشنی ازدواج‌های قبلی وی را مردود اعلام می‌کند، حاکی از آن است که خدیجه همانطور که از القابش (طاهره و ام‌الایتام بر می‌آید، برای ازدواج ملاک‌هایی جز ملاک‌های موجود در جامعه را مد نظر داشته و ثروت و دارایی امیران و بزرگان قریش او را نفریفته بلکه پاکی او بدنبال پاکی بزرگتری بوده است (جذب پاکی بزرگتر شدن پاکان).

در مورد سن خدیجه

هم برخلاف آنچه بر افواه جاری و ساری است و عدد چهل قید شده گفتنی است که به احتمال قریب به یقین این عدد ناشی از تخمین بعضی سیره‌نویسان به دلیل فرض قبلی آنان در مورد دوبار ازدواج کردن خدیجه و فرزند داشتن وی بوده و اگر ازدواج‌های قبلی او را منتفی بدانیم موضوع سنش نیز خود به خود حل خواهد شد.

بنا به نقل جعفر مرتضی عاملی در کتاب الصحیح من سیره النبی الاعظم سن خدیجه هنگام ازدواج با پیامبر (ص) متفاوت ذکر شده و مورخان مختلف آن را ۲۵ سال ۲۸ سال ۳۰ سال ۳۵ سال ۴۰ سال ۴۴ سال ۴۵ سال و ۴۶ سال اعلام کرده‌اند. در بحارالانوار (ج ۱۶ ص ۱۲) از قول ابن عباس سن وی هنگام ازدواج با پیامبر (ص)، ۲۲ سال ذکر شده است

جعفر مرتضی عاملی

عدد ۲۸ سال را قول ترجیحی اکثریت دانسته و باتوجه به رد ازدواج‌های قبلی وی قطعی است که سن او هنگام وصلت با پیامبر گرامی (ص)، باید خیلی کمتر از آنچه شهرت دارد، بوده باشد. و اگرچه نمی‌توان به‌طور قطع سن خدیجه طاهره را به‌دست آورد ولی به نظر می‌رسد سن اعلام شده در بحارالانوار از قول ابن عباس به صحت نزدیک‌تر است که در اینصورت با قول ترجیحی اکثریت (بنا به ادعای جعفر مرتضی عاملی خیلی تفاوت ندارد.

در هر صورت بعضی از سن‌های ادعائی یاد شده (بوئژه از ۳۵ تا ۴۶ سال نه باتحلیل صحیح وقایع تاریخی سازگار است و نه باعلوم پزشکی و تجارب انسان‌ها. زیرا کسانی که سن حضرت خدیجه را هنگام ازدواج با پیامبر (ص) حدود ۴۰ سال اظهار کرده‌اند همان کسانی هستند که ولادت حضرت زهرا (س) را، ۵ سال بعد از بعثت یعنی ۲۰ سال بعد از ازدواج رسول اکرم (ص) با خدیجه می‌دانند.

بدین ترتیب سن خدیجه هنگام تولد حضرت فاطمه (س)

باید حدود ۶۰ سال باشد که طبیعی است در این حدود سن (بین ۵۵ سال تا ۶۶ سال بارداری از نظر علمی و پزشکی و تجربه و واقعیت مردود است و اگر عوام‌الناس بگویند سن بارداری برای سادات ۱۰ سال بیش از حد معمول است باید گفت اگر چنین باشد، همین مطلب بزرگترین سند و معجزه برای حقانیت آئین اسلام در نزد جهانیان می‌توانست باشد که البته نه چنین مطلبی واقعیت دارد و نه نگارنده به دنبال چنین موهوماتی است

گذشته از آنکه اصولاً خدیجه جزو سادات مرسوم به شمار نمی‌آیند، از سویی ممکن است عده‌ای استدلال کنند در قرآن مواردی از بارداری در سنین کهنسالی مطرح شده (همسر حضرت ابراهیم (ع و حضرت زکریا) و این امر در مورد حضرت خدیجه نیز می‌تواند از این نوع (معجزه الهی) باشد. جواب این است که آیا اجازه داریم هرگاه از تحلیل و تحقیق کم می‌آوریم متمسک به استثنائاتی شویم که در قرآن و خود قرآن نیز غیرعادی و غیرطبیعی بودن آن را ذکر کرده است

ثانیا وقتی قرآن دو مورد مزبور را در مورد پیامبران پیشین ذکر کرده چطور ممکن است معجزه‌ای را که مربوط به آورنده قرآن است مسکوت گذاشته باشد.

از این نکته نیز اگر بگذریم نوبت به موضوع خواستگاری خدیجه از پیامبر می‌رسد بدون تردید خواستگاری یک زن بیوه چهل و چند ساله که دارای چند فرزند بوده و سابقه دوبار شوهر کردن را داشته از یک جوان نمونه قریش با حدود ۲۵ سال سن گستاخانه و خودخواهانه است و این امر با اخلاق قریش سازگاری نداشته است و اگر بپذیریم وی یک دوشیزه (عذراء) فداکار و پاکی بوده که سنی حدود سن پیامبر (ص) را داشته لذا موضوع خواستگاری از این زاویه با صفات وی منتفی است و به خصوص که مراسم خواستگاری رسمی کسان پیامبر (ص) (به‌ویژه حضرت ابوطالب از خدیجه و کسان وی در کتب معتبر تاریخی ذکر شده است هرچند که ممکن است بدلیل وجود صفات برجسته محمد بن عبدالله (ص) ، پیام‌های اولیه از سوی خدیجه ارسال شده باشد، ولی طبیعی‌تر، همان خواستگاری معمول محمد (ص) و کسان وی از خدیجه و بزرگ وی به‌دلیل وجود صفات نیکو در این زن آزاده‌ای بود که به پاکی و مهر و محبت شهرت داشته است

ظاهراً اصلی‌ترین امتیازی که برای حضرت خدیجه در امر پیشقدم شدن در ازدواج مطرح می‌کنند همانا مال و ثروت زیاد وی است که اگر چنین شخصیت ملکوتی و منحصر به‌فرد پیامبر به ازدواج با فردی که تنها امتیازش ثروت اوست راضی نمی‌شد. مگر در اصل ثروت فراوان و بسیار خدیجه تردید کنیم هرچند نظر قطعی نمی‌توان داد.

خدیجه در جامعه‌ای پا به عرض و وجود نهاد

که بسیاری از ارزش‌ها و اخلاقیات در آن کم‌رنگ شده بود و او در همان جامعه ملقب به صفت طاهره (پاک شد). او نهاد دقیق مهرورزی و محبت به کودکان بی‌سرپرست بود. و به دلیل همان صفات برجسته انسانی و بسیاری صفات نیکوی دیگر که متأسفانه خبری از آنها نداریم با اشرف انسان‌های دوران آفرینش سرچشمه نیکی و پاکی محمد مصطفی (ص) ، پیوند برقرار کرد و به همراه آن حضرت به ادامه سرپرستی از فرزندان پرده‌پوش که بعدها منتسب به پیامبر (ص) و خدیجه شدند و حتی همسران آن دختران نیز، به لقب دامادهای پیامبر (ص) مفتخر شده اند .

شاید بدلیل وجود همین فرزندان بوده که آن خانواده نورانی از داشتن فرزندان حقیقی به تعداد متعارف زمان حیاتشان منصرف شده‌اند. اگر چه گفته می‌شود خدیجه طاهره اولین کسی بود که به حضرت محمد (ص) ایمان آورد و آغاز ایمان وی به رسول‌الله (ص) به لحظه آغازین وحی و بعثت وی برمی‌گردد او از سالها قبل به پاکی محمد (ص) و خداواری وی ایمان آورده بود و بدیهی است اگر بعد از سفارت رسمی الهی خاتم‌الانبیاء (ص) ، اولین گرونده رسمی باشد.

در روایات اسلامی که از طریق شیعه و اهل تسنن نقل شده و نیز در کلام بزرگان و اندیشمندان در شأن و مقام ارجمند ام‌المومنین

حضرت خدیجه کبری (س سخن فراوان با تعبیرات گوناگون به میان آمده است

به گفته صاحب مستدرک سفینه البحار

«فضائل حضرت خدیجه (س که در ابواب مختلف روایات آمده بیش از آن است که (قابل شمارش باشد)» (۱)
 حاصل توجه به این روایات پی بردن به راز عظمت او، و شناخت شایستگی‌های او است از رسول اکرم (ص نقل است که: «خیر نساءها خدیجه و خیر نساءها مریم ابنه عمران» بهترین زنان دنیا خدیجه (س و مریم دختر عمران هستند» (۲)
 «خیر نساء العالمین مریم بنت عمران و آسیه بنت مزاحم و خدیجه بنت خویلد و فاطمه بنت محمد (ص)»
 بهترین زنان جهانیان عبارتند از: مریم دختر عمران آسیه دختر مزاحم خدیجه دختر خویلد و فاطمه (س دختر حضرت محمد (ص (۳)
 ابن عباس می گوید: روزی رسول خدا (ص چهار خط کشید. آنگاه پرسید: آیا می دانید این خط‌ها چیست گفتیم خدا و رسولش دانتر است فرمود: «خیر نساء الجنه مریم بنت عمران و خدیجه بنت خویلد و فاطمه بنت محمد، و آسیه بنت مزاحم امراه فرعون بهترین زنان بهشت مریم دختر عمران خدیجه دختر خویلد، فاطمه دختر محمد (ص و آسیه دختر مزاحم همسر فرعون است (۴)
 پیامبر (ص به عایشه که در حال برتری جوئی به فاطمه (ع بود فرمود: «او ما فاعلمت ان الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران و علیا و الحسن و الحسین و حمزه و جعفر و فاطمه و خدیجه علی العالمین
 آیا نمی دانی که خداوند، آدم نوح آل ابراهیم آل عمران علی (ع، حسن (ع، حسین (ع، حمزه جعفر، فاطمه (ع و خدیجه (ع را بر جهانیان برگزید» (۵)

پیامبر (ص فرمود: جبرئیل نزد من آمد و گفت ای رسول خدا! این خدیجه (ع است هرگاه نزد تو آمد، بر او از سوی پروردگارش و از طرف من سلام برسان «و بشرها بیت فی الجنه من قصب لاصخب و لانصب» او او را به خانه‌ای از یک قطعه (زبرجد) در بهشت که در آن رنج و ناآرامی نیست مژده بده (۶)

«اربع نسوه سیدات سادات عالمهن مریم بنت عمران و آسیه بنت مزاحم و خدیجه بنت خویلد، و فاطمه بنت محمد، و افضلهن عالما فاطمه چهار زن سرور زنان جهان خود می باشند که عبارتند از: مریم دختر عمران آسیه دختر مزاحم خدیجه دختر خویلد و فاطمه دختر محمد (ص) ، و بهترین آنها در جهان فاطمه (ع است (۷)

«حسبک من نساء العالمین مریم بنت عمران و خدیجه بنت خویلد، و فاطمه بنت محمد (ص و آسیه بنت مزاحم

در میان بانوان دو جهان در فضیلت و کمال کافی است مریم خدیجه فاطمه و آسیه (علیهن السلام)» (۸)

پیامبر اکرم (ص در تفسیر (آیه ۲۲ مطففین «عینا یشرّب بها المقربون همان چشمه بهشتی که مقربان از آن می نوشند» فرمود:

«المقربون السابقون رسول الله و علی بن ابیطالب و الائمه فاطمه و خدیجه (۹)

روزی پیامبر (ص به علی (ع فرمود: «تو همسری مانند فاطمه (س داری که من چنان همسری ندارم تو مادر زنی مثل خدیجه (س داری که من چنین مادرزنی ندارم» (۱۰)

روایت شده است

روزی جبرئیل به حضور پیامبر (ص آمد و جوئی خدیجه (ع شد، پیامبر (ص او را نیافت جبرئیل گفت «وقتی که او آمد، به او خبر برده که پروردگارش به او سلام می رساند» (۱۱)

پیامبر اکرم (ص در چهل شبانه روز اعتزال از خدیجه (ع توسط عمار یاسر به خدیجه چنین پیام داد: «ان الله عز وجل لیباهی بک کرام ملائکتہ کل یوم مرارا؛

همانا خداوند متعال به افتخار وجود تو هر روز به طور مکرر به فرشتگان بزرگش افتخار می‌کند» (۱۲)

روزی رسول خدا (ص در مسجد در حضور مردم در شأن حسن و حسین (ع مطالبی فرمود، از جمله چنین گفت «ایها الناس الا اخبرکم بخیر الناس جدا و جدہ

ای مردم آیا شما را خبر ندهم به بهترین انسانها از جهت جد و جدہ»

حاضران عرض کردند: «آری خبر بده» فرمود:

«الحسن و الحسین جدہما رسول الله و جدتہما خدیجہ بنت خویلد؛

آنها حسن و حسین (ع هستند که جدشان رسول خدا محمد (ص است و جدہ آنها خدیجہ (ع دختر خویلد می‌باشد» (۱۳)

در آن هنگام که پیامبر (ص در بستر رحلت قرار گرفت حضرت زهرا (س بسیار پریشان و گریان بود، پیامبر (ص حضرت زهرا را به وجود پربرکت مولاعلی دلدار داد، و در فرازی ضمن یاد از خدیجہ (ع فرمود: «دل خوش دار که ان علیا اول من آمن بالله عزوجل و رسوله من ہذہ الامہ ہو و خدیجہ امک همانا علی (ع نخستین شخص از این امت است که به ذات پاک خدا و رسولش ایمان آورد، او و خدیجہ (س مادر تو اولین افرادی هستند که به اسلام پیوستند.» (۱۴)

پیامبر اکرم بعد از وفات خدیجہ کبری (ع همواره از خاطرات شیرین و ایثار آن بانوی گرامی به نیکی یاد می‌کرد و هرگاه به یاد او می‌افتاد، اشک فراق بر دیدگانش جاری می‌شد از جمله

روزی پیامبر (ص در نزد چند از نفر از همسران خود بود، ناگاه سخنی از حضرت خدیجہ (ع به میان آمد، پیامبر (ص آن چنان آشفته و پراحساس شد که قطره‌های اشک از چشمانش سرازیر گشت

عایشه به آن حضرت گفت «چرا گریه می‌کنی آیا برای یک پیرزن گندمگون از فرزندان اسد، باید گریه کرد؟»

پیامبر در پاسخ به او فرمود: «صدقتی اذ کذبتم و آمنت بی اذ کفرتم و ولدت لی اذ عقمتم

او هنگامیکه شما مرا تکذیب می‌کردید، تصدیق کرد و هنگامیکه کافر

بودید، او به من ایمان آورد؛ و برای من فرزندان آورد در حالی که شما نازا هستید.» (۱۵)

نیز روایت شده

روزی پیرزنی نزد رسول اکرم (ص آمد، آن حضرت او را مورد لطف سرشار قرار داد، وقتی آن پیرزن رفت عایشه علت آن همه مهربانی به پیرزن را از پیامبر (ص پرسید، او در جواب فرمود:

«انہا کانت تاتینا فی زمن خدیجہ و ان حسن العہد من الایمان

این پیرزن در عصر زندگی خدیجہ ع، به خانه ما می‌آمد و از کمک‌ها و الطاف سرشار خدیجہ ع برخوردار بود، همانا نیک نگهداری عهد و سابقه از ایمان است» (۱۶)

و مطابق روایت دیگر عایشه گفت «هرگاه پیامبر (ص گوسفندی ذبح می‌کرد، می‌فرمود: از گوشتش برای دوستان خدیجہ (ع بفرستید، یک روز در این باره با آن حضرت سخن گفتم فرمود:

«انی لاحب حبیبها: من دوست خدیجہ (ع را دوست دارم» (۱۷)

یاد خدیجہ در خواستگاری حضرت زهر

در جریان مراسم خواستگاری مولا علی (ع از حضرت زهرا پس از آن که ام سلمه به همراه ام‌ایمن کنیز آزاد شده و برخی دیگر از همسران پیامبر نزد وی رفتند تا او را در جریان درخواست امام علی (ع برای همسری با فاطمه الزهرا (س قرار بدهند، در بخشی از گفتار خود به حضرت خدیجہ اشاره نمودند و آرزو کردند ای کاش آن مادر یگانه در این مراسم حضور می‌یافت و می‌توانست در مراسم ازدواج جگر گوشه‌اش حاضر باشد.

تا سخن به نام خدیجه رسید ناگهان پیامبر اکرم (ص به صدای بلند شروع به گریستن نمود؛ سپس فرمودند: «خدیجه و این مثل خدیجه صدقتانی حین کذبی الناس و وزارتتی علی دین الله و اعانتتی علیه بمالها، ان الله عزوجل امر فی ان ابشر خدیجه ببیت فی الجنة من قصب لا صخب فيه و لانصب

خدیجه کجاست همانند خدیجه در آن هنگام که مردم مرا تکذیب می کردند، او مرا تصدیق کرد، و او برای دین خدا با من همکاری و همیاری نمود، و با ثروت خود مرا برای پیشبرد دین کمک کرد، خداوند متعال به من فرمان داده است که خدیجه (ع را به داشتن خانه‌ای از یک گوهر در بهشت که رنج و ناآرامی در آن نیست مژده بدهم»

خدیجه در احادیث معراج نبی

ابوسعید خدری می گوید: رسول خدا (ص فرمود: وقتی که در شب معراج جبرئیل مرا به سوی آسمانها برد و سیر داد، هنگام مراجعت به جبرئیل گفتم «آیا حاجتی داری»

جبرئیل گفت «حاجت من این است که سلام خدا و سلام مرا به خدیجه ع برسانی پیامبر (ص وقتی که به زمین رسید، سلام خدا و جبرئیل را به خدیجه ع ابلاغ کرد، خدیجه گفت «ان الله هو السلام و منه السلام و الیه السلام و علی جبرئیل السلام همانا ذات پاک خدا سلام است و از او است سلام و سلام به سوی او باز گردد و بر جبرئیل سلام باد.» (۱۸)

گفتار انبیای الهی ائمه و اصحاب صدر اسلام

ابن سعد مورخ عرب از قول آدم (ع چنین می گوید:

«آدم در بهشت به حوا گفت یکی از مزایایی که خدا نصیب رسول الله کرد این بود که جفتی چون خدیجه نصیب او نمود و خدیجه پیوسته برای انجام رسانیدن مشیت خداوند به محمد کمک می کرد در صورتی که حوا سبب گردید که من در بهشت بر خلاف اراده خداوند رفتار نمایم» (۱۹)

امام حسین (ع در روز عاشورا در ضمن خطبه‌ای که خود را به دشمن معرفی می کرد، فرمود: «شما را به خدا سوگند، آیا می دانید که جده من خدیجه ع دختر خویلد است» (۲۰)

و نیز خطاب به دشمن فرمود: «آیا می دانید که من فرزند همسر پیامبر شما خدیجه (ع هستم» (۲۱)

امام سجاد (ع در مجلس شاهانه یزید در دمشق در خطبه معروف خود، این چنین خود را معرفی می کند: «انا بن خدیجه الکبری من پسر خدیجه بانوی بزرگ اسلام هستم» (۲۲)

حضرت زینب (س در کربلا- در روز یازدهم محرم سال ۶۱ هـ ق هنگامی که کنار پیکرهای پاره پاره شهیدان آمد، و مطالبی جانسوز گفت از جمله در آنجا پس از ذکر پیامبر (ص و علی (ع از خدیجه یاد کرد و فرمود: «بابی خدیجه الکبری پدرم به فدای خدیجه بانوی بزرگ باد.» (۲۳)

یزید بن علی (ع که انقلاب و شورش عظیمی بر ضد حکومت طاغوتی هشام بن عبدالملک نمود و سرانجام به شهادت رسید، در سخنی در برابر دشمن چنین احتجاج می کند:

«و نحن احق بالموده ابونا رسول الله و جدتنا خدیجه ..؟

و ما سزاوارتر به مودت و دوستی هستیم چرا که پدر ما رسول خدا (ص و جده ما خدیجه (ع است» (۲۴)

عبدالله ابن زبیر با آن که با خاندان رسالت دشمنی کرد در گفتگویی با ابن عباس به خدیجه ع به عنوان عمه اش افتخار نموده و می گوید:

«الست تعلم ان عمتی خدیجه سیده نساء العالمین آیا نمی‌دانی که عمه‌ام خدیجه (ع سرور بانوان جهان است)» (۲۵)

«در عصر امامت امام حسن (ع پس از آنکه معاویه بر اوضاع مسلط شد، به کوفه آمد و چند روز در کوفه ماند، و از مردم برای خود بیعت گرفت پس از پایان کار بر بالای منبر رفت و خطبه خواند و در آن خطبه آنچه توانست به ساحت مقدس امیرمومنان علی (ع) جسارت کرد و ناسزا گفت با این که امام حسن (ع) و امام حسین (ع) در مجلس حاضر بودند، حسین (ع) برخاست تا پاسخ معاویه را بدهد، امام حسن (ع) دست او را گرفت و نشانید و خود برخاست و فرمود: «ای آنکه علی (ع) را به بدی یاد کردی منم حسن و پدرم علی (ع) است و تویی معاویه و پدرت ضحری می‌باشد، مادر من فاطمه علیها سلام الله و مادر تو هند جگرخوار است جد من رسول خدا (ص) است جد تو حرب است «و جد تی خدیجه و جد تک فتیله ..»؛

جده من خدیجه (بانوی بزرگ اسلام ولی جده تو فتیله (زن زشتکار جاهلیت است خداوند لعنت کند از ما آنکس که نامش پلید و حسب و نسبتش پست و سابقه‌اش بد، و دارای کفر و نفاق است)» (۲۶)

در حدیث موثقی از حضرت زهرا (س) منقول است که چون خدیجه از دنیا رفت فاطمه علیها السلام بر گرد پدر بزرگوار خود می‌گردید و می‌گفت «ای پدر! مادر من کجاست پس جبرئیل نازل شد و گفت پروردگارت تو را امر می‌کند که فاطمه را سلام برسانی و بگویی که مادر تو در خانه‌ای است ازنی که کعب آنها از طلا است و به جای پی عمودها از یاقوت سرخ می‌باشد و خانه او در میان خانه آسیه و مریم دختر عمران است چون حضرت رسول (ص) پیغام حق تعالی را به فاطمه (س) رسانید. فاطمه (س) گفت خدا است سالم از نقصها و از اوست سلامتی‌ها و به سوی او برمی‌گردد تحیتها» (۲۷)

خدیجه (ع) در ادعیه زیارتنامه‌ها، و واژگان مقدس

کتاب مقدس تورات حضرت خدیجه (س) را به نهر آبی تشبیه نموده است که آب آن آب حیات است و در دو طرف کنار آن آب درخت حیات وجود دارد، آن درخت دارای دوازده نوع میوه است و برگ‌های آن درخت موجب شفای امت‌ها است (۲۸) در یکی از زیارتنامه‌های رسول خدا (ص) چنین آمده است

«السلام علی ازواجک الظاهرات الخیرات امهات المومنین خصوصا الصدیقه الطاهره الزکیه الراضیه المرضیه خدیجه الکبری ام المومنین

سلام بر همسران پاک و نیک تو، مادران مومنان به خصوص سلام بر بانوی راستین و پاک و پاکیزه خشنود و پسندیده خدیجه بانوی بزرگ مادر مومنان» (۲۹)

در یکی از زیارتنامه‌های دیگر از خدیجه (ع) چنین تعبیر شده «السلام علی خدیجه سیده نساء العالمین سلام بر خدیجه (ع) سرور زنان جهانیان» (۳۰)

حضرت خدیجه (ع) ارتباط عمیق و بسیار بالایی با درگاه خداوند داشت از این رو دارای قوت قلب محکم و استوار بود. آن بانوی بزرگوار اسلام برای خود دارای حرز (کلمات پرمحتوای پناهندگی به خدا) بود و در پرتو آن همواره رابطه خود را با خدا برقرار می‌ساخت

سیدبن طاووس در کتاب مهج الدعوات دو حرز را نقل کرده که این چنین است

۱- «بسم الله الرحمن الرحیم یا حی یا قیوم برحمتک استغیث فاغثنی ، ولا تهلکن الی نفسی طرفه عین ابداء، و اصلح لی شائب کله به نام خداوند بخشنده بخشایشگر! ای خدای زنده و استوار! به رحمت پناهنده شدم به من پناه بده و مرا هرگز به اندازه یک چشم برهم زدن به خودم وانگذار، همه حال و زندگی مرا سامان بخش»

۲- «بسم الله الرحمن الرحیم یا الله یا حافظ یا حفیظ یا رقیب

به نام خداوند بخشنده بخشایشگر! ای خدا، ای نگهبان ای نگهدارنده و ای مراقب و پاسدار.»

خدیجه در کلام اندیشمندان و بزرگان معاصر

دانشمند عرب (سنیه قراعد): تاریخ در مقابل عظمت ام‌المومنین خدیجه ع سر فرود می‌آورد، و در برابرش متواضعانه دست بسته می‌ایستد، نمی‌داند نام این بانو را در کدام شناسنامه بزرگان ثبت نماید.» (۳۹)

سلیمان کتانی نویسنده عرب خدیجه ثروتش را به محمد بخشید. ولی این احساس را نداشت که می‌بخشد، بلکه این احساس را داشت که از او هدایت را که بر همه گنج‌های سراسر جهان برتری دارد، کسب می‌نماید، او احساس می‌کرد محبت و دوستی را به حضرت محمد (ص) اهدا می‌کند، ولی در عوض همه ابعاد سعادت را از او کسب می‌کند.» (۳۲)

عالم بزرگ شیخ حرعاملی متوفی به (۱۱۴۰ هـ) صاحب کتاب وسایل الشیعه شعری در وصف او سوره است

زوجته خدیجه و فضله

ابان عند قولها و فعله

بنت خویلد الفتی المکرم

الماجد المویذ المعظم

لها من الجنه بیت من قصب

لاصخب فيه و لالها نصب

و هذه موره لفظ الخبر

عن النبی المصطفی المطهر

«همسر پیامبر خدیجه که فضل و برتری او از گفتار و رفتار آشکار است دختر خویلد آن جوانمرد بزرگوار، و ارجمند تایید شده و بلند مقام برای خدیجه و در بهشت خانه‌ای از یک قطعه گوهر بلورین آماده شده است که در ناآرامی و رنج نیست این موضوع عین سخن پیامبر برگزیده پاک خدا است که خدیجه در بهشت دارای چنین خانه‌ای می‌باشد.»

بنت الشاملی نویسنده عرب آیا دیگری غیر از خدیجه را می‌شناسید که با عشقی آتشین و مهر و ایمانی استوار بی‌آن که اندک تردیدی به دل راه دهد یا ذره‌ای از باورش به بزرگداشت همیشگی خدا و پیغمبر بکاهد، دعوت دین را از غار حرا پذیرا شود.» (۳۳)

منابع

۱- خدیجه اسطوره مقاومت و ایثار، صفحه ۱۸۶، اشتهاردی محمد مهدی

۲- صحیح بخاری ج ۴، ص ۱۶۴.

۳- الاستیعاب ج ۲، ص ۷۲۰.

۴- بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۱۶۲، ج ۱۶، ص ۲.

۵- خدیجه اسطوره مقاومت و ایثار، ص ۱۸۷، نقل از بحار ج ۳۷، ص ۶۳.

۶- اسدالغابه ج ۵، ص ۴۳۸.

۷- ذخائر العقبی ص ۴۴.

۸- کشف الغمه ج ۲، ص ۷۱.

۹- جمع البیان ج ۱۰، ص ۳۲۰.

۱۰- بحار، ج ۴۰، ص ۶۸ به نقل از خدیجه اسطوره مقاومت و ایثار ص ۱۹۰.

۱۱- همان ج ۱۶، ص ۸.

- ۱۲- کشف الغمه ج ۲، ص ۷۲.
- ۱۳- بحار، ج ۴۳، ص ۳۰۲، به نقل از خدیجه اسطوره مقاومت و ایثار، ص ۱۹۸.
- ۱۴- بحار، ج ۲۲، ص ۵۰۲.
- ۱۵- همان ج ۱۶، ص ۸.
- ۱۶- خدیجه اسطوره ایثار و مقاومت ص ۲۰۷.
- ۱۷- ریاحین الشریعه ج ۲، ص ۲۰۶.
- ۱۸- کشف الغمه ج ۲، ص ۱۳۳.
- ۱۹- محمد پیغمبری که از او باید شناخت کنستان ویرژیل گنورگیو، ترجمه ذبیح‌الله منصوری ص ۵۰.
- ۲۰- بحار، ج ۴۴، ص ۳۱۸.
- ۲۱- همان ج ۴۵، ص ۶.
- ۲۲- همان ج ۴۴، ص ۱۷۴.
- ۲۳- همان ج ۴۵، ص ۵۹.
- ۲۴- خدیجه اسطوره ایثار و مقاومت ص ۲۰۰.
- ۲۵- شرح نهج البلاغه ابن‌ابی‌الحدید، ج ۹، ص ۳۲۵.
- ۲۶- خدیجه (ع) اسطوره مقاومت و ایثار، ص ۲۰۱.
- ۲۷- حیوه القلوب علامه محمدباقر مجلسی ج ۳، ص ۲۱۸.
- ۲۸- کتاب مقدس عهد جدید، مکاشفه یوحنا، باب ۲۲.
- ۲۹- بحار ج ۱۰۰، ص ۱۸۹.
- ۳۰- همان ج ۱۰۲، ص ۲۷۲.
- ۳۱- نساء محمد (ص)، ص ۳۸.
- ۳۲- خدیجه (ع)، علی محمد دخیل ص ۳۲.
- ۳۳- حیاة‌الائمہ هاشم معروف الحسنی ص ۶۷.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن

خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق

روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰ IR
 ۵۳-۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
 ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

